Minister
Finansów i Gospodarki

Warszawa, 10 września 2026 roku

Sprawa: Oświadczenie złożone przez Pana Senatora Aleksandra Szweda dotyczące zadłużenia państwa i stanu finansów publicznych
Znak sprawy: PM7.054.1.2026
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Dotyczy: przekazania odpowiedzi na oświadczenie złożone przez Pana Senatora Aleksandra Szweda dotyczące zadłużenia państwa i stanu finansów publicznych

Szanowna Pani Marszałek

Uprzejmie przekazuję odpowiedź na oświadczenie złożone przez Pana Senatora Aleksandra Szweda podczas 64. posiedzenia Senatu RP, które odbyło się 6 sierpnia 2026 r. dotyczące zadłużenia państwa i stanu finansów publicznych.

1. Jakie konkretne działania podejmie rząd, aby zahamować dalszy wzrost zadłużenia państwa?

Od lipca 2024 roku Polska, na podstawie decyzji Rady UE, jest objęta procedurą nadmiernego deficytu z powodu deficytu przekraczającego wartość referencyjną w 2023 r. 21 stycznia 2025 roku Rada UE przyjęła zalecenie dla Polski, w którym wskazała, że dla zlikwidowania nadmiernego deficytu niezbędne jest przestrzeganie tempa wzrostu wydatków zaproponowanego przez Rząd w październiku 2024 r. w *Średniookresowym planie budżetowo-strukturalnym na lata 2025-2028*. Równocześnie, Rada zobowiązała Polskę do przedstawiania co pół roku (wiosną i jesienią), począwszy od 30 kwietnia 2025 r. aż do skorygowania nadmiernego deficytu, informacji z postępów we wdrażaniu zalecenia Rady. Wiosną raportowanie odbywa się w ramach sprawozdania z wdrażania średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego, a jesienią w ramach informacji o działaniach podjętych przez Polskę w celu realizacji zalecenia Rady w ramach procedury nadmiernego deficytu. Tegoroczne *Sprawozdanie z wdrażania Średniookresowego planu budżetowo-*

tel.: +48 22 694 55 55
fax: +48 22 694 36 84
gov.pl/finanse
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

strukturalnego na lata 2025–2028 oraz zeszłoroczne dokumenty przygotowane w związku z raportowaniem nt. realizacji zalecenia Rady w ramach procedury nadmiernego deficytu znajdują się na stronie internetowej Ministerstwa Finansów: https://www.gov.pl/web/finanse/sredniookresowy-plan-budzetowo-strukturalny. Kolejna informacja nt. wdrażania zalecenia Rady oraz działań na rzecz redukcji nadmiernego deficytu zostanie przedstawiona do końca października br.

Komisja Europejska monitoruje realizację zaleconej ścieżki wydatków dwa razy w ciągu roku (wiosną oraz jesienią). 3 czerwca 2026 r. Komisja opublikowała tzw. pakiet wiosenny, w którym oceniła, że uwzględniając elastyczność przyznaną Polsce w ramach krajowej klauzuli wyjścia[1], polska polityka budżetowa jest zgodna z wyznaczoną przez Radę ścieżką wydatków netto. Tym samym Komisja utrzymała zawieszenie EDP w przypadku Polski. Kraje, których EDP jest zawieszone pozostają zobowiązane do przestrzegania rekomendacji Rady dopóki deficyt nie zostanie trwale obniżony poniżej 3% PKB. Jeśli deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2028 r. będzie pozostawał powyżej 3% PKB, mimo przestrzegania wyznaczonej ścieżki wydatków, Komisja zarekomenduje Radzie UE przyjęcie zrewidowanego zalecenia EDP dla Polski, które przedłuży termin korekty nadmiernego deficytu. Komisja ponownie oceni sytuację jesienią bieżącego roku, po opublikowaniu przez Polskę (do końca października br.) kolejnej *Informacji o działaniach podjętych przez Polskę w celu realizacji zalecenia Rady w ramach procedury nadmiernego deficytu*.

W nadchodzących latach ograniczanie deficytu i przyrostu długu sektora instytucji rządowych i samorządowych wymuszać będzie zestaw krajowych i unijnych reguł budżetowych. Tym samym, w kolejnych ustawach budżetowych, sprawozdaniach z wdrażania planu średniookresowego oraz informacjach o działaniach podjętych w ramach procedury nadmiernego deficytu, w zależności od kształtowania się sytuacji budżetowej, wzrostu gospodarczego i faktycznych skutków już zaplanowanych działań, przedstawiane będą odpowiednie środki zapewniające realizację reguł budżetowych, w tym dotyczące przestrzegania ścieżki wydatków netto, uwzględniając dodatkową elastyczność wynikającą z krajowej klauzuli wyjścia.

2. Czy Ministerstwo Finansów planuje ograniczenie finansowania wydatków poprzez instrumenty pozabudżetowe oraz zwiększenie przejrzystości finansów publicznych? Panie Ministrze, przekroczenie przez Polskę w zakresie długu poziomu 60% PKB to poważny sygnał ostrzegawczy. Obywatele mają prawo wiedzieć, czy rząd ma realny plan naprawy finansów publicznych.

Rząd od 2024 r. wprowadza rozwiązania ukierunkowane na zapewnienie transparentności i przejrzystości finansów publicznych w Polsce.

[1] W 2025 r. oraz w 2026 r. Rada przyjęła zalecenia o uruchomieniu krajowych klauzul wyjścia w 18 państwach członkowskich, w tym w Polsce. Aktywowanie klauzuli umożliwia odejście od ścieżki wydatków do wysokości przyrostu wydatków na obronność w stosunku do sytuacji przed wojną w Ukrainie (czyli w 2021 r.), jednak nie więcej niż 1,5% PKB rocznie. Należy jednak pamiętać, że pomimo uruchomienia krajowej klauzuli wyjścia, unijny nadzór budżetowy nadal funkcjonuje a jego zasady obowiązują. Oznacza to, że ewentualne nieprzestrzeganie powyższej ścieżki wydatkowej może skutkować stwierdzeniem przez Radę braku podjęcia przez Polskę skutecznych działań i rozpoczęciem procesu zawieszania dostępu do środków z funduszy UE (tzw. makrowarunkowość).

1. Kontynuowane są metodycznie działania w kierunku zmian wskazanych w opublikowanym przez Ministerstwo Finansów dokumencie „STAN POLSKICH FINANSÓW PUBLICZNYCH 2016-2023 BIAŁA KSIĘGA". W ramach realizacji wniosków płynących z ww. dokumentu m.in.:

a) wdrożono zmiany w zakresie SRW, które zwiększyły jej spójność z nowymi regułami UE i ograniczyły możliwość jej obchodzenia, m.in. poprzez objęcie przez SRW skarbowych papierów wartościowych przekazywanych nieodpłatnie przez jednostki i organy objęte SRW jednostkom sektora instytucji rządowych i samorządowych (zrównanie takiego przekazania z wydatkiem w ramach SRW);

b) wdrożono począwszy od II kwartału 2024 r. proces publikacji aktualnych planów finansowych oraz sprawozdawczych danych kwartalnych przedstawiających wykonanie planów dla funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych Bankowi Gospodarstwa Krajowego (BGK) na podstawie odrębnych ustaw. Na wniosek Ministra Finansów, na stronie internetowej Banku Gospodarstwa Krajowego publikowane są informacje planistyczne i sprawozdawcze (kwartalne) dotyczące tych funduszy;

c) mocą ustawy, która weszła w życie 15 lutego 2025 r. powołano Radę Fiskalną. Rada Fiskalna rozpoczęła działalność z początkiem 2026 r. Mandat Rady Fiskalnej został zaprojektowany z myślą o stworzeniu efektywnej i sprawczej instytucji, wykraczając poza minimalne wymogi określone w znowelizowanej dyrektywie 2011/85/EU w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich, jednocześnie zapewniając swobodę niezbędną do osiągnięcia pełnej efektywności bez nadmiernego obciążenia na początkowym etapie;

d) nastąpiła systemowa poprawa przejrzystości finansów publicznych w zakresie kształtowania dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Nowa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego zawiera przepisy wzmacniające samodzielność finansową samorządów. Zapewnia jednocześnie stabilny system finansowania JST, przewiduje zwiększenie dochodów JST w sposób systemowy, a także wprowadza bardziej przejrzyste mechanizmy podziału środków.

2. Przygotowana i uchwalona w 2024 r. ustawa o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1089) ujednoliciła zasady sporządzania planów finansowych, zmian planów finansowych w trakcie roku budżetowego oraz sporządzania sprawozdań jednostek pozabudżetowych.

Plany finansowe instytucji gospodarki budżetowej oraz państwowych osób prawnych, o których mowa w art. 9 pkt 8 i 14 ustawy o finansach publicznych (uofp), zostały rozszerzone o układ kasowy w celu zwiększenia przejrzystości w zarządzaniu finansami publicznymi oraz zapewnienia większej kontroli nad wydatkami i dochodami jednostek sektora publicznego.

W celu zapewnienia odpowiednich mechanizmów kontroli finansów publicznych - zarówno przez Ministra Finansów, jak i Parlament RP – ww. ustawą o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw wprowadzono procedury dotyczące istotnych zmian w planach finansowych państwowych osób prawnych, o których mowa w art. 9 pkt 8 i 14 uofp, które dotychczas nie były objęte

takim nadzorem. Zmiany będą wymagały zgody Ministra Finansów oraz opinii sejmowej komisji właściwej do spraw budżetu.

Ponadto, wprowadzono zasady dotyczące obligatoryjnych, jednolitych dla wszystkich jednostek, elementów planów finansowych, które zapewniają ich większą przejrzystość i możliwość oceny.

3. W ramach ww. zmiany ustawy o finansach publicznych wprowadzono również zmiany w zakresie SRW, w tym:

a) rozszerzono zakres podmiotowy SRW o około 90 jednostek tj. o instytucje gospodarki budżetowej, agencje wykonawcze, ZUS i państwowe osoby prawne, o których mowa w art. 9 pkt 14 uofp,

b) SRW objęto przekazywane nieodpłatnie skarbowe papiery wartościowe przez jednostki i organy objęte SRW jednostkom sektora instytucji rządowych i samorządowych.

4. Dodatkowo, w ustawie o Radzie Fiskalnej, wprowadzono zmiany w ww. zakresie, które po raz pierwszy mają zastosowanie do projektu ustawy budżetowej na 2027 r. Zmiany te polegają na przesunięciu Narodowego Funduszu Zdrowia, Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (FPC-19) i Funduszu Pomocy z grupy jednostek objętych kwotą wydatków SRW, ale nie limitem wydatków, o którym mowa w art. 112aa ust. 3 uofp, do grupy jednostek objętych tym limitem.

5. Znaczna część wydatków realizowanych przez fundusze funkcjonujące poza budżetem państwa wynika z wcześniej zaciągniętych zobowiązań oraz realizacji wieloletnich programów inwestycyjnych i społecznych. W konsekwencji szybkie, jednorazowe przeniesienie finansowania tych zadań do budżetu państwa mogłoby skutkować ryzykiem zakłócenia realizacji zadań publicznych.

Działania w tym zakresie są konsekwentnie realizowane, jednak od samego początku podkreślano że, proces ten ma charakter stopniowy i wymaga rozłożenia w czasie, ze względu na skalę zobowiązań realizowanych przy wykorzystaniu funduszy funkcjonujących poza budżetem państwa, konieczność zapewnienia ciągłości finansowania zadań publicznych o charakterze strategicznym oraz uwarunkowania wynikające z obowiązujących reguł fiskalnych i sytuacji bezpieczeństwa państwa.

Wszelkie działania w zakresie zreformowania działalności funduszy w BGK lub ewentualnego włączenia poszczególnych jednostek do budżetu państwa są podejmowane z uwzględnieniem w szczególności wpływu takich działań na wszystkie zasady i reguły budżetowe. Ponadto, należy racjonalnie ocenić wszelkie ryzyka związane z nieprzerwaną realizacją zadań oraz spłatą zobowiązań przez te fundusze w stosunku do innych podmiotów.

Jako przykład takiego działania można wskazać likwidację z dniem 20 grudnia 2024 r. Rządowego Fundusz Rozwoju Mieszkalnictwa, w związku z wyczerpaniem środków na rachunku tego funduszu.

Kolejne działania podejmowane w celu zwiększenia przejrzystości finansów publicznych oraz stopniowego ograniczania operacji pozabudżetowych to m.in.:

a) począwszy od projektu ustawy budżetowej na rok 2025 do uzasadnienia do ww. projektu załącza się plany funduszy umiejscowionych w BGK. W części opisowej sprawozdania z wykonania ustawy budżetowej na rok 2025 została

zaprezentowana informacja o tych funduszach. Dodatkowo w ustawie z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw wprowadzono obowiązek zamieszczenia planów finansowych funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych BGK w uzasadnieniu do projektu ustawy budżetowej oraz przepis, na mocy którego w ramach rocznej sprawozdawczości prezentowana będzie informacja o wykonaniu planów finansowych tych funduszy,

b) Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 nie jest już obciążany nowymi zadaniami (poza kontynuowaniem realizowanych wcześniej wydatków), mając na uwadze perspektywę stopniowego wygaszania działania Funduszu i docelowe jego zamknięcie.

Dodatkowo należy zauważyć, że funkcjonowanie SRW podlega okresowym przeglądom. Pierwsza ocena, przeprowadzona w 2018 r., objęła pierwsze pięć lat jej funkcjonowania. Kolejny ww. przegląd, przeprowadzony pod koniec 2023 r. i w 2024 r. przez Ministerstwo Finansów we współpracy z MFW, oceniał okres 2019–2023 i stanowił element kamienia milowego A4G w ramach KPO. Przegląd ten dostarczył kompleksowej oceny skuteczności reguły, w tym stosowania klauzul wyjścia i powrotu oraz jej właściwości antycyklicznych. Jednocześnie nałożono na Ministra Finansów obowiązek (art. 112dc uofp) nie rzadziej niż co 5 lat dokonywania przeglądu stosowania przepisów w zakresie SRW oraz sporządzenia i opublikowania informacji o ich stosowaniu. Informacja ta, zgodnie z art. 112dc ust. 2 uofp, zawiera w szczególności:

a) ocenę, w jakim stopniu przepisy art. 112aa-112ac i art. 112d-112db realizują cele numerycznych reguł fiskalnych wynikające z art. 5 dyrektywy Rady 2011/85/UE z dnia 8 listopada 2011 r. w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich, z odniesieniem do oceny Rady Fiskalnej, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy o Radzie Fiskalnej;

b) ewentualne rekomendacje w zakresie zmian w przepisach prawa mających na celu zwiększenie efektywności oraz operacyjności rozwiązań zawartych w art. 112aa-112ac i art. 112d-112db.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów i Gospodarki

Jurand Drop
podsekretarz stanu

w Ministerstwie Finansów